

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจในข้อมูลโภชนาการของผู้บริโภค และศึกษาการยอมรับในฉลากโภชนาการและความต้องการของผู้บริโภคต่อรูปแบบของฉลากและข้อมูลโภชนาการและศึกษาประสิทธิภาพของการให้ความรู้เกี่ยวกับฉลากโภชนาการด้วยสื่อแผ่นพับและโปสเตอร์ของผลิตภัณฑ์อาหารขบเคี้ยวและของหวานในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามประกอบด้วยภาพแสดงตัวอย่างฉลากโภชนาการพร้อมสื่อโปสเตอร์และแผ่นพับที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธี Test-Retest Reliability นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งใช้สื่อแผ่นพับและโปสเตอร์ประกอบการให้ความรู้เกี่ยวกับฉลากโภชนาการ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความเข้าใจและการยอมรับข้อมูลโภชนาการของผู้บริโภคโดยผ่านฉลากโภชนาการของผลิตภัณฑ์อาหารขบเคี้ยวและของหวานในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 61) มีอายุระหว่าง 16-30 ปี (ร้อยละ 29.3) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 60) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. (ร้อยละ 27.5) กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพแม่บ้าน (ร้อยละ 33.5) และมีรายได้ไม่น้อยกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 71)
2. ผลการศึกษาความเข้าใจในข้อมูลโภชนาการโดยผ่านฉลากโภชนาการของอาหารขบเคี้ยวและของหวานในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยบริโภคอาหารขบเคี้ยวและของหวานของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นประจำที่ตลาดสดโดยส่วนใหญ่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชนิดกล้วย พักทอง มัน เผือกอบเนย และพบซื้อสินค้าปรากฏเป็นข้อมูลที่พบบนหีบห่อหรือกล่องบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นส่วนใหญ่ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 41 เคยพบว่าผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มีฉลากโภชนาการและจากคำถามที่ใช้เป็นการทดสอบความเข้าใจในข้อมูลโภชนาการบนฉลากทั้ง 5 ข้อ นั้น ซึ่งใช้แบบสอบถามพร้อมภาพแสดงตัวอย่างฉลากโภชนาการของขนม

อบกรอบชนิดหนึ่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามได้ถูกต้องเพิ่มขึ้นจากเดิมหลังจากที่ใช้สื่อโปสเตอร์และแผ่นพับที่สร้างขึ้น ดังตาราง 10

3. ผลของการยอมรับในฉลากโภชนาการและความต้องการของผู้บริโภคต่อรูปแบบของฉลากและข้อมูลโภชนาการของสินค้าอาหารขบเคี้ยวและของหวานในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค ในกระบวนการยอมรับของผู้บริโภคนั้นประกอบด้วย การรับรู้ ความสนใจ การประเมินผล การทดลอง และการยอมรับ ซึ่งจากผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างยอมรับในฉลากโภชนาการ ซึ่งจากการศึกษาการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในข้อมูลโภชนาการที่ปรากฏบนฉลาก และจากการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อความสนใจในประโยชน์ของข้อมูลเกี่ยวกับฉลากโภชนาการนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ข้อมูลเกี่ยวกับฉลากโภชนาการนั้นเป็นประโยชน์ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารทั่วไปจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุดและยังสนใจหาความรู้เรื่องฉลากโภชนาการเพิ่มจากสื่อหนังสือพิมพ์อีกด้วย ซึ่งหลังจากการทดลองแจกสื่อโปสเตอร์และแผ่นพับแล้วนั้นกลุ่มตัวอย่างสนใจหาความรู้เพิ่มถึงร้อยละ 96.3 ดังนั้นการยอมรับในฉลากโภชนาการและความต้องการของผู้บริโภคนั้น สรุปได้จากการซื้อผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ครั้งต่อไปของกลุ่มตัวอย่างจะพิจารณาและให้ความสำคัญต่อการอ่านฉลากโภชนาการก่อนซื้อผลิตภัณฑ์ของอาหารขบเคี้ยวและของหวานเพื่อไปบริโภคต่อไป

4. ประสิทธิภาพของการให้ความรู้เกี่ยวกับฉลากโภชนาการด้วยสื่อโปสเตอร์และแผ่นพับที่สร้างขึ้น ซึ่งจากสื่อโปสเตอร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับข้อมูลในฉลากตรงกับความต้องการที่อยากรู้ ขนาดของตัวอักษรและสีที่ใช้มีความเหมาะสม และจากสื่อแผ่นพับนั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับภาษาอ่านเข้าใจง่ายและกระชับได้ใจความ และข้อมูลในฉลากตรงกับความต้องการที่อยากรู้ และจากการทดสอบประสิทธิภาพของสื่อโดยใช้คำถามทั้ง 5 ข้อ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่หน้า 61 - 62) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสื่อโปสเตอร์และแผ่นพับที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบได้ถูกต้องจากเดิมเพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่พบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 16-30 ปี สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. มีอาชีพแม่บ้านและมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ซึ่งมีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรม การอ่านฉลากก่อนเลือกซื้ออาหารของสุพรรณฯ ยาใจ และคณะ (2548) พบว่าประชากรส่วนใหญ่เป็น

เพศหญิงถึง 72 คนจากจำนวนทั้งหมด 100 คน และมีอายุระหว่าง 18-25 ปี

2. ความเข้าใจในข้อมูลโภชนาการโดยผ่านฉลากโภชนาการของอาหารขบเคี้ยวและของหวานในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับการรณรงค์การอ่านฉลากก่อนซื้อของ ประไพศรี ศิริจักรวาล (2548) โดยเฉพาะการอ่านข้อมูลโภชนาการข้างของขนม หรือกล่องขนม ครอบคลุมประเภทต่าง ๆ พบว่า ประชาชน 40% ยังไม่เข้าใจความหมายของข้อมูลปริมาณสารอาหารที่ระบุอยู่บนฉลาก ส่วนใหญ่จะอ่านฉลาก ดูเฉพาะวันหมดอายุเท่านั้น มีเพียงกลุ่มอาชีพด้านสาธารณสุขเป็นส่วนใหญ่เท่านั้น ที่อ่านฉลากโภชนาการ และถ้าฉลากโภชนาการที่ระบุบนบรรจุภัณฑ์อาหารต่าง ๆ เป็นภาษาไทยทั้งหมดนับเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ และนำมาใช้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพตัวเองได้ดียิ่งขึ้น และพบว่า ขนม อาหารว่าง และเครื่องดื่มสำเร็จรูปที่วางขายในท้องตลาด 78% ไม่มีฉลากโภชนาการ

3. การยอมรับในฉลากโภชนาการและความต้องการของผู้บริโภคต่อรูปแบบของฉลาก และข้อมูลโภชนาการของสินค้าอาหารขบเคี้ยวและของหวานในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค พบว่าสอดคล้องกับการศึกษาของสุพรรณษา ยาใจและคณะ (2548) ในด้านความสนใจของผู้บริโภคต่อการอ่านฉลากโภชนาการ พบว่าผู้บริโภคร้อยละ 71 เคยศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับฉลากโภชนาการด้วยตนเอง จากการดูโทรทัศน์ อ่านจากหนังสือ และร้อยละ 29 ไม่เคยศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับฉลากโภชนาการด้วยตนเอง ซึ่งมีเหตุผลเพราะไม่มีเวลา และไม่ทราบว่า จะหาข้อมูลได้จากที่ใด และพบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่อ่านฉลากบ้างเป็นบางครั้ง (อ่านบ้าง ไม่อ่านบ้าง) และใช้ฉลากโภชนาการเพื่อเปรียบเทียบระหว่างอาหารชนิดเดียวกันจากราคาและปริมาณสารอาหารที่ต้องการแล้วนั้น พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่คำนึงถึงภาวะโภชนาการเท่า ๆ กับความเหมาะสมกับราคาสินค้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคเลือกที่จะซื้ออาหารที่คุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน และต้องมีราคาที่เหมาะสมกับคุณค่าทางโภชนาการที่ได้รับด้วย จากพฤติกรรมการบริโภค ผู้บริโภคส่วนใหญ่เห็นว่าฉลากโภชนาการมีส่วนสำคัญในการพิจารณาเลือกซื้ออาหาร เพื่อให้ได้ตามความต้องการและเหมาะสมของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินนา ศักดิ์ดีถาวร (2545) กล่าวว่า ฉลากโภชนาการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และฉลากอาหารยังเป็นสื่อสำคัญในการให้ความรู้เปรียบเทียบคุณค่าทางโภชนาการ และลดภาวะเสี่ยงจากโรคที่สัมพันธ์กับการบริโภคอาหารด้วย

4. ประสิทธิภาพของการให้ความรู้เกี่ยวกับฉลากโภชนาการด้วยสื่อโปสเตอร์และแผ่นพับที่สร้างขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติกรวิฑูฒิ บุญลอม (ม.ป.ป.) ได้ศึกษาประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการรณรงค์การสวมหมวกนิรภัยของนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย

เชียงใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบตอบด้วยตัวเอง และการรณรงค์ใช้กิจกรรม และสื่อต่างๆ คือ ป้ายผ้า โปสเตอร์ วิทยุทัศน์ และแผ่นพับรณรงค์ พบว่า สื่อที่ทำให้ค่านึงถึงความปลอดภัยมากที่สุดคือ โปสเตอร์ และมีการเพิ่มขึ้นของระดับความรู้ในทุกด้านของความรู้ในการใช้หมวกนิรภัย และเมื่อเปรียบเทียบการให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลโภชนาการด้วยสื่อโปสเตอร์ และแผ่นพับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และความเข้าใจเพิ่มขึ้น ดังตาราง 19 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Amy (2003) ที่ได้มีการศึกษาชลากโภชนาการในสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและจดหมายข่าวสุขภาพ พบว่าบทความสุขภาพจากจดหมายข่าวสุขภาพจะเป็นจุดสำคัญที่ครอบคลุมรายละเอียดมากที่สุด ตามด้วยนิตยสารและหนังสือพิมพ์

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ หรือ กอ.นตผ. ดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน สามารถคิดเองทำเองในการพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และความคิดสร้างสรรค์ของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไป จากการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อชลากโภชนาการเป็นอย่างมาก ดังนั้น กอ.นตผ. ควรส่งเสริมให้ผู้ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้มีชลากโภชนาการครบถ้วน อันจะส่งผลให้สินค้าดังกล่าวเป็นที่นิยมของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับชลากโภชนาการโดยเปลี่ยนรูปแบบของสื่อที่ใช้ประกอบการศึกษา เช่น สื่อป้ายแขวน สื่อวีซีดี เป็นต้น
2. ศึกษาผลิตภัณฑ์อื่นๆ นอกจากผลิตภัณฑ์อาหารขบเคี้ยวและของหวาน เช่น อาหารคาว เป็นต้น
3. ควรศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับชลากโภชนาการในกลุ่มผู้ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการศึกษาโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวันควรคำนึงถึงสื่อให้มากขึ้น เช่น สื่อโทรทัศน์

2. หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรณรงค์ให้ความรู้เรื่องฉลากโภชนาการกับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ นอกจากผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

3. ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การดูแล แนะนำ ส่งเสริม ให้ความรู้และสนับสนุนในเรื่องฉลากโภชนาการเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐานมากขึ้น

4. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุดนั้น ควรติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานงาน และขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่างโดยตรง

